

Niet verder gaande dan zomer '44 hebben wij nu een overzicht gegeven van hetgeen men als de speciale, *eenmalige* Duitse vorderingen beschouwen kan. De volgorde waarin wij gaan weergeven hoe Nederland voor het overige door Duitsland geëxploiteerd werd, is betrekkelijk willekeurig. In het ineenschrompelend productieproces vormden immers de verschillende sectoren een organisch geheel: uit tekorten op de ene sector vloeiden tekorten op andere sectoren voort. Het lijkt ons zinvol, met de sector te beginnen die alle sectoren verbindt: het vervoer. Nadien willen wij aandacht besteden aan de steenkoolproductie die zich van de vervoerssector in zoverre onderscheidde dat, terwijl een belangrijke grondstof voor het vervoer: de aardolie (die geïmporteerd moest worden), praktisch niet in Nederland voortgebracht werd, Nederland nu juist wél voldoende steenkool dolf om in de eigen behoeften te voorzien. Wij komen vervolgens tot de rest van de industrie en zullen dan, na aparte beschouwingen over de bouwsector en over het probleem der collaboratie, de agrarische sector behandelen die van speciale betekenis was omdat hij de grondslag vormde voor het grootste deel van de levensmiddelenvoorziening. Distributie en prijsbeheersing sluiten daar logisch bij aan en vervolgens komt de belangrijke vraag aan de orde of de Nederlandse overheid er inderdaad in geslaagd was, een situatie te scheppen waarin het Nederlandse gezin het wekelijks distributiepakket kon aanschaffen waarop het volgens die overheid recht had.

*Vervoer*¹

Nederland bezat voor de oorlog vervoermiddelen die ten volle in de persoonlijke behoeften en in de behoeften van de nationale economie konden voorzien: een vlot werkend spoorwegbedrijf, een groot aantal binnenschepen, een uitgebreid, zij het nogal verouderd vrachtautopark;

¹ In deze paragraaf en in vele volgende maken wij in de eerste plaats gebruik van de statistische gegevens die men kan vinden in twee publikaties van het Centraal Bureau voor de Statistiek: *Economische en sociale kroniek der oorlogsjaren 1940-1945* (1947) en *Jaarcijfers voor Nederland 1943-1946* (1948).